

tuæ, disperdes omnes inimicos meos, id est omnes eorum inimicitias, ut fiant de inimicis amici, secundum illud quod alibi dicitur: *Verte impios, et non erunt* (Prov. xii). De reprobatis autem spiritu prophetandi dico:

Et perdes omnes qui tribulant animam meam, quoniam ego servus tuus sum.

Omnes hujusmodi perdes in gehenna ignis æterni, qui obstinato corde tribulant animam meam, quoniam servus tuus ego sum, id est in pœna peccati, quo me servum tuum nequiter persequuntur. Vel perdes eos, qui propterea tribulant animam meam, quoniam servus tuus ego sum, id est quoniam tibi servio. Est et hoc grave peccatum, propterea persequi aliquem, quoniam servit Deo. Exsultativa conclusio, qua liberationem animæ suæ ac perd-

itionem inimicorum suorum, Deo inspirante, prædicat.

Quoniam in humanis operibus nihil est ex omni parte perfectum, benigne hujus operis quæso lectorem, quatenus si quid in eo dignum invenerit, divinæ gratiæ totum ascribat. Quidquid autem in ipso cognoverit minus dignum, ad humanum referat imperfectum, rogans humiliter, ut ipse pro me suppliciter intercedat apud piissimum Patrem, et justissimum judicem, ut plenam mihi concedat indulgentiam peccatorum, per virtutem veræ ac fructiferæ pœnitentiæ, quam in hac pœnitentialium expositione Psalmorum utcumque descripsi, ad laudem et gloriam nominis Jesu Christi; qui cum Patre et Spiritu sancto vivit, et regnat Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

*Commentariorum D. Innocentii in septem Psalmos pœnitentiales
finis.*

REGULA ORDINIS S. SPIRITUS DE SAXIA,

AB INNOCENTIO III, UT VIDETUR, FUNDATI.

(BROCKIE, *Codex Regularum*, t. V, p. 495.)

OBSERVATIO CRITICA.

Inter præcipua charitatis Christianæ officia, haud minimum religiosum munus reputatur hospitalibus inservire, atque curam ægrotorum gerere, aliorumque miserorum hominum necessitatibus succurrere; unde omni ævo excitavit Deus viros tanta misericordia præditos, ut proximis suis tam sanctum ministerium exhibere plurimi haud dedignati sint. Inter plures igitur ordines religiosos sæculo XII et sequenti erectos, nonnulli dicti sunt Hospitalarii, ad hoc pium officium observandum specialiter deputati, prout præsens sacer ordo institutus erat, et adhuc amplissimum totius Ecclesiæ catholicæ hospitale sub sua directione possidet, cujus ortum miraculosum reverendissimus Ascanius Tamburinus olim abbas generalis Vallis-Umbrosæ, *De jure abbatum*, tom. II, disput. xlii, quæst. iv, pag. 514, quamvis alii aliter originem proferant.

Verum ante alios auctores audiamus laudatum Tamburinum de ortu hujus ordinis sic loquentem: « Sancti Spiritus in Saxia ordo, seu congregatio litteris apostolicis sub Regula S. Augustini sic nuncupata, mirabile quidem habuit principium ab Innocentio III summo pontifice. Huic enim oranti facta est vox de cœlo dicens: Innocenti! vade piscatum ad Tiberim fluvium. Re cum S. R. E. cardinalibus communicata ad Tiberim se contulit, et laxatis retibus, prima vice octoginta septem, secunda vero trecentos, et quadraginta extraxit infantes abortivos, ab impiis matribus suffocatos et in Tiberim projectos. Non defuit piissimo pontifici remedium divinitus revelatum. Congregatis enim quam plurimis piis hominibus, eos ad curam hospitalis Sancti Spiritus, quod Romæ circa annum 1201 construxit,

præfecit. Eorum cura est peregrinos et infirmos suscipere et curare, ac pueros et infantes alere. Vocantur autem fratres S. Spiritus a collegio certe magnifico sub tutela et patrocinio S. Spiritus ædificato. In Saxia autem vel quia collegium est sub saxo seu castro Neronis; vel quia Saxones Germaniæ populi ibi olim habitavere. »

Interim sunt nonnulli, qui hujus ordinis ortum longe antiquiorem esse volunt, asserentes, illum a S. Lazaro fratre sanctissimarum virginum Marthæ et Mariæ exortum fuisse, qui apud Massiliam in Galliis appulsus ibidem ordinem militarem et eximium xenodochium in honorem S. Spiritus erexisse fertur. De quo fabuloso exordio plura inferius dicenda sunt, cum sustinendo tales nugas, inter hujus sacri ordinis inquilinos, præsertim Italos, et Gallos diræ exortæ sint contentiones. Alii dein scriptores æque inaniter ordinis principium a quodam S. Cyriaco sive Juda Quiriaco desumere volunt, prout Trihemius in Chronico Hirsaugiensi part. i, fol. 527 scribit; quorum etiam sententia omnino rejicienda est, cum nullæ veritatis fundamento innitatur. Nunquam enim primis Ecclesiæ sæculis reperimus aliquem determinatum Hospitaliariorum ordinem institutum fuisse, et S. Cyriacus ille nec Hierosolymitanus episcopus exstitit, tempore inventæ S. crucis, nec sub Juliano Apostata sedem illam occupare potuit, prout pluribus doctissimi socii Bollandiani docent tom. I Maii ejusdem *Acta* ad diem quartum dicti mensis eruditus notis exornantes, quem quidem Judam Quiriacum nominant.

Nec desunt scriptores, qui hujus ordinis exordium summo pontifici Innocentio III non denegant, sed

vorunt illum non institutum fuisse sub protectione, et invocatione S. Spiritus, donec piissimus Montispessulani comes Guido constitutus est archihospitalis Romani primus magister. Et quidem in confesso est apud omnes, hunc Montispessulani comitem paulo ante Innocentium III in sua civitate erexisse insigne hospitale; illudque sub invocatione et protectione S. Spiritus instituisse, qui tamen postea ab ipso summo pontifice Romam vocatus, et archihospitalis Romani constitutus est primus magister, atque utrumque xenodochium sub invocatione S. Spiritus gubernavit, quod quidem ex mox dicendis clarius patebit.

Adeoque agnoscere debemus Innocentium III papam æque ac Guidonem comitem, pro hujus sacri ordinis institutoribus, sed sub diverso respectu, cum summus ille pontifex auctor fuerit archihospitalis, sub cujus jurisdictione omnia reliqua dependebant; piissimus autem comes erexit primum xenodochium, alteri tamen subijciendum. Parvi enim refert, an ab initio, sacri hujus ordinis Inquilini, sub uno vel altero, nomine ægrotis inservierint, et Deo militaverint, cum inter utriusque hospitalis erectionem pauci tantum anni intercesserint. Ac sane piissimus ille pontifex per solemnem bullam anno 1204 datam, et eidem Guidoni utriusque xenodochii magistro directam, exerte dicit, hoc archihospitale Romanum ab ipso erectum esse in loco, qui dicitur ad S. Mariam in Saxia, prout ipsa bulla in *Bullario Romano*, tom. I, pag. 58, edita, quam et hic exhibere lubet.

Bulla Innocentii III, papæ confirmans erectionem archihospitalis Romani, ejusque unionem cum hospitali Montispessulani.

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei GUIDONI magistro hospitalium S. Mariæ in Saxia et S. Spiritus in Montepessulano, ejusque fratribus tam præsentibus, quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Inter opera pietatis, etc. Vide *Regestorum lib. VII, col. 377, tom. II.*

Datum Lateran., per manum Joannis S. R. E. subdiaconi et notarii XIII Kal. Julii, indictione VII, Incarnationis Dominicæ anno 1204, pontificatus vero domini Innocentii III, anno VII.

Hoc igitur xenodochium Romanum tempore erectionis nuncupabatur Hospitale S. Mariæ in Saxia, et forsitan ab ipsis Saxonibus-Anglis, nomen sumsit, utpote in eodem loco erectum, ubi olim piissimus Ina Saxonum Orientalium in Anglia rex ecclesiam anno 715 in honorem S. Mariæ Deiparæ virginis excitari curaverat. Hic quippe rex piissimus, postea et circa annum 718 Romam accedens ad visitanda loca sacra, ibidem insigne xenodochium erexit, illudque amplissimis redditibus auxit ad suscipiendos suos Saxones Orientales loca sacra visitantes. Sic etiam ad Inæ pium exemplum Offa Mediterraneorum Saxonum sive Merciorum rex, ibidem hospitale regis donis locupletavit, quod tamen deinceps ad incitas penitus redactum est. Nam anno 817 tantis flammis incenditur, ut illæ non nisi miraculo extingui potuerint; postquam nimirum piissimus pontifex Paschalis I, cum miraculosa Deiparæ virginis imagine processionaliter concomitante clero, et populo ad locum accedens ignis extinctus est. Atque etiamsi anno 847 in cineres redactum, illud pietate summi pontificis Leonis IV, ac liberalitate regum Angliæ iterum restauratum sit, attamen sæculis XI et XII reperimus, illam partem civitatis Romanæ, ubi situm erat, adeo devastatam per Guelphorum, et Gibellinorum factiones ut tempore Innocentii III papæ anno 1198 cathedram S. Petri occupantes vix illius hospitalis Orientalium Saxonum memoria superavit. Unde merito piissimus pontifex Innocentius III illius verus restaurator, et fundator nominari debet, quamvis locus a

A Saxonibus antiquis habitatoribus denominationem sumpsisse videatur, cum etiamnum hodie de Saxia vel in Saxia nuncupatus sit.

Verum quod miraculosum exordium attinet, etiamsi summus ille pontifex in sua laudata bulla nullam ejus memoriam faciat, ut supra dictum est, attamen ejusdem successores, Nicolaus IV et Xistus IV in suis bullis exerte de illo agunt; atque in ipso sumptuosissimo hospitali adest antiqua tabula depicta totam historiam mirabilem repræsentans, quæ quidem omnia satis piam traditionem denotare possunt. Ut hæc sint, reperimus quoddam vestigium hujus miraculosi exordii apud ipsas piissimi pontificis Innocentii III epistolas a clarissimo Baluzio editas, quando epist. 112, concedit indulgentias illis, qui meretrices in legitimas uxores ducebant, cum per talia prostibula, committi soleant talia frequentia infanticidia. Est autem epistola talis tenoris: « Universis Christi fidelibus, ad quos litteræ istæ pervenerint. Inter opera charitatis, quæ imitanda nobis auctoritate sacræ paginæ proponuntur, sicut Evangelica testatur auctoritas, non minimum esse errantem ab erroris sui semita revocare, ac præsertim mulieres voluptuose viventes, et admittentes indifferenter quoslibet ad commercium carnis, ut caste vivant, ad legitimi tori consortium invitare. Hoc igitur attendentes, præsentium auctoritate statuimus, ut omnibus qui publicas mulieres de lupanari extraxerint et duxerint in uxores, quod agunt, in remissionem proficiat peccatorum. Datum Romæ apud S. Petrum, III Kalend. Maii, pontificatus nostri anno primo. »

Cum igitur immediate post electionem summi pontificis Innocentii III factam fuisse cœlestem revelationem dicant nonnulli; sic optime inferri potest, et hoc decretum circa meretricum connubia ineunda illum edidisse, simulque hoc hospitale condidisse ad suscipiendos et nutriendos tales infantes expositos, ut deinceps crimen infanticidii cessaret.

Cum igitur hoc celeberrimum xenodochium perfectum fuerit anno 1201 et sic ante concessam laudatam confirmationis bullam, ejusdem magister constitutus erat Guido Montispessulani hospitalis fundator, atque tandem hospitale S. Spiritus nominari cœpit. Hinc vera origo canonicorum regularium ordinis S. Spiritus deduci debet, ab utroque hospitali denominationem sumens. Gerræ enim sunt et inanes nœniæ, quas proferunt nonnulli circa quemdam ordinem militarem S. Spiritus jam a primis Christianæ religionis annis a S. Lazaro, ejusdemque sanctissimis sororibus Martha et Mariæ erectum, prout supra diximus, atque sæpe laudatus Hippolytus Eliot in sua religiosorum ordinum Historia, tom. II, cap. 30, ubi quidem erudite refutat fabulosum illum ordinem militarem, quibusdam commentitiis legendis solummodo suffultum. Nullam enim aliam auctoritatem milites S. Spiritus pro sua fabulosa antiquitate adducere valent, nisi quoddam legendum ex breviario aliquo circa annum 1553 impresso desumptum, ubi in lectionibus S. Marthæ hæc verba leguntur: « Dum autem Magdalena devotioni et contemplationi se totam exponeret, Lazarus quoque plus militiæ vacaret, Martha prudens, et sororis et fratris partes strenue gubernabat, ac famulis, et militibus sedulo ministrabat. » Nolo ego hic totam illam historiam de S. Lazaro et sanctissimis sororibus suis invertere, cum viri eruditi et catholici satis eandem a fabulosis mendis purgarint, et ipsa verba hujus legendi valde sublestum argumentum inferant pro antiquitate talis ordinis militaris stabilenda.

Interim, relictis his anilibus nœniis, ad certiora argumenta adducenda progrediamur, quæ verum exordium et antiquum statum hujus ordinis denotare possunt, qui ordo apud Italos vocatur Sancti Spiritus in Saxia, et apud Gallos S. Spiritus de Montepessulano nuncupatur. In primis igitur certum

est, primum hujus ordinis adhuc florentis sub protectione et præsidio S. Spiritus auctorem existisse præfatum Guidonem, qui labente sæculo XII apud Montepessulanum, pro sustentandis ægrotis, et pauperibus amplissimum xenodochium condiderat, et ab Innocentio III papa vocatus Romam, curam novi hospitalis ab ipso summo pontifice erecti ad S. Mariam in Saxia gessit, quod deinceps designari cœpit hospitale S. Spiritus in Saxia; postquam utrumque in unum adunare voluit prædictus summus pontifex. Deinde denegare nequit, quod ab exordio hoc salubre institutum pluribus laicis, quam ecclesiasticis personis combinatum fuerit. Hospitalarii enim Montispessulani, nullis sacris ordinibus initiati erant, atque summus pontifex Innocentius III per supra adductam bullam decrevit, ut in archihospitali Romano adessent tantum quatuor clerici regulam ejusdem hospitalis adanussim observantes et sacramenta infirmis administrantes independentem a magistro, aliisque fratribus ordinis, ac soli summo pontifici subjecti, prout verba bullæ declarant.

Atque hæc est vera et sincera origo sacri ordinis canonicorum S. Spiritus de Saxia; qui etiamsi magis a laicis, quam clericis gubernaretur, tamen ejusdem inquilinis piissimus pontifex præscripsisse videtur Regulam Augustinianam pro communi norma vitæ regularis, adjectis quibusdam constitutionibus, quas et hic adjicimus. Ex quibus constitutionibus constat Regula præsens ab omnibus fratribus stricte observata, qui per illam astringuntur, non solum expositos infantes diligenter nutrire et instruere, verum etiam omnes ægrotos, et infirmos advenientes suscipere, illisque omni meliori modo inservire. Et quamvis piissimus pontifex hæc duo archixenodochia, nimirum Romanum et Montispessulanum sub uno magistro conjunxerit, et hoc isti submiserit, attamen voluit quamdam honorum separationem observari. Hinc statuit, ut omnes elemosynæ per Italiam, Siciliam, Angliam, et Hungariam collectæ ad Romanum pertinerent, quemadmodum et amplissimi redditus in ipsa urbe, et vicinia siti; ad Montispessulani xenodochium pervenirent reliquæ elemosynæ per Gallias, Hispaniam et alias Europæ partes collectæ. Postquam autem summus pontifex Honorius III hanc unionem dissolvere voluit, atque Gallis suum magistrum generalem concesserat, tunc et sacer hic ordo quodammodo dissipari cœpit. Licet enim a primævo instituto laicis et clericis mistus exstiterit, tamen ipsi laici semper hospitaliariorum temporalem jurisdictionem retinentes, tandem non tanquam magistri regulares sese gesserunt, sed ut præceptores sæculares et perpetui commendatarii vivere voluerunt, in suos usus patrimonium pauperum convertentes, nec magistro generali obedientiam præstantes. Ex quibus exorti sunt milites S. Spiritus, quamvis sub nullo ordine militari exstiterint, nec unquam sicut alii militarium ordinum inquilini ad sacra bella ineunda vocati fuerint, prout omnes historici fatentur, et ex jam dictis de fabulosa eorum origine a S. Lazaro omnino patet. Nolo ego hic referre diras olim ventilatas inter hujus ordinis clericos et suppositivos illos milites, cum de illis satis luce agat sæpe laudatus Hippolytus Eliot, quem lectores consulere possunt. Non enim integram historiam hujus sacri ordinis exhibere intendimus, sed solum adducimus illa, quæ ad meliorem sequentium constitutionum notitiam conducere possunt, quæ quidem non pro Gallis, sed pro Italis conditæ videntur. Neque hic sermonem facimus de celeberrimo equestri ordine S. Spiritus adhuc apud Gallos florente, qui ab Helrico III rege institutus, nunquam cum Montispessulani hospitalarius commercium inivit, nec inter ordines religiosos numerari solet.

Verum ad sacrum ordinem S. Spiritus in Saxia redeamus, qui late se extendebat, non solum apud

A Italos et Siculos, sed etiam per Angliam, Germaniam, Hungariam et Poloniam dispersus est; atque tandem sub pontificatu Nicolai IV iterum unionem cum Italis inire voluerunt hospitalarii Montispessulani, submissionem quamdam magistro generali Romano facientes, in cujus agnitionem eidem exsolvere promiserunt annuatim tres florenos aureos, prout ex ejusdem pontificis bulla anno 1292 data eruimus. Sunt tamen nonnulli scriptores, qui volunt Gregorium XI papam, 1370 electum hospitalarios Montispessulani in pristinam libertatem ab Honorio III ipsis concessam restituisse, cujus tamen bullam, tanquam suppositivam rejiciunt alii auctores, præsertim Launierus hujus ordinis historicus, et archihospitalis Romani superior, cum illa directa sit Berengario Gioni generali archihospitali militiæ S. Spiritus primum mortuo anno 1486 vel sequenti, qui proin generalatum ultra centesimum annum protraxisse debuit, quod asserere ridiculosissimum foret. Interim ex his, aliisque adductis monumentis, omnino constat hunc sacrum ordinem S. Spiritus in Saxia mansisse clericis et laicis repletum, per aliqua saltem sæcula, nec proprie religiosum existisse, cum laici illi, quibus subiciebantur clerici nullis solemnibus votis religiosis astricti fuerint. Hinc exorti tot abusus et elemosynarum dilapidationes, dum quilibet xenodochii magister, tanquam commendatarius sæcularis viveret, et patrimonium pauperum in suos usus converteret, prout supra dictum est. Adeoque haud ante annum 1458 hic sacer ordo veram rationem religiosi ordinis induit, quando summus pontifex Pius II prædicto anno electus, omnes illos magistros commendatarios suppressit, et novo suo ordini militari de Bethlehem suppositivas illas commendas adunavit, prout bulla illius testatur, quem exhibet clarissimus Leibnitiuss in suo *Codice juris gentium*. Ex quo tempore, sacer hic ordo vere religiosus incepit existere ab omnibus laicis magistris vel superioribus liberatus, et a solis religiosis viris gubernatus. Sic enim summus pontifex Xistus IV per solemnem bullam anno 1476 mandavit: « Statuentes ac etiam decernentes, quod ipsius ordinis hospitalia, præceptoris, membra et loca nulli, cujuscunque dignitatis, status, gradus, vel conditionis fuerit, præterquam ipsius nostri hospitalis fratribus, et ordinem ipsum expresse professis, eis tamen pro solo nutu dicti præceptoris existentis, et pro tempore ad claustrum, quotie expedierit, revocandus, in titulum vel commendam conferri valeant, sive possint. »

Ex hac etiam authentica bulla in Bullario Magno Romano relata tom. I, pag. 406, discimus, quosdam Transalpinos præceptores vel magistros, et præcipue in Gallia mandatis summorum pontificum Pii II et Pauli II non obtemperasse, sed talia hospitalia in suos usus convertisse, et generali magistro Romano debitam obedientiam denegasse, nec tanquam religiosos viros, sed potius quasi sæcula es commendatarios sese gessisse, quos proin acriter his verbis perstringit omnem rerum proprietatem ab ipsis auferens: « Cum itaque, sicuti accepimus displicanter, nonnulli in ipsius hospitalis fratres, etiam præceptoris, hospitalia, membra, et loca pia ab ipso hospitali in Saxia dependentia, obtinentes, ambitione et cupiditate cæca inducti et sub terminis non contenti temeritate propria se generales præceptores dicti ordinis, præcipue ultramontanes nominare, etc. » Adeoque omnes milites commendatarii hujus ordinis sunt suppressi, et auctoritate apostolica reliqui omnes præceptores et hospitalarii ubique subiciebantur magistro generali Romano, sic enim ibidem præcipitur; « Quinimo omnes et singuli dicti ordinis præceptores, hospitalarii, et religiosi, quos eidem præceptoris nostri hospitalis in Saxia pleno jure subesse volumus, et tanquam suo superiori obedientiam, et reverentiam congruam exhibere; ac salva hujus sedis auctoritate in omni-

bus sicuti unico eorum præceptori, obtemperare A teneantur, et debeant. »

Ab hujus igitur bullæ pontificiæ promulgatione, etiam apud Gallos, omnes præceptores, et hospitalarii S. Spiritus, sub jurisdictione magistri generalis Romani vixerunt, et per tria solemnia vota facti sunt veri religiosi, usque ad exordium sæculi XVII; nam anno 1619, summus pontifex Paulus V concessit Gallis vicarium generalem, sed a Romano generali ordinis quodammodo dependentem, et Gregorius XV papa constituit, ut talis vicarius, et visitator generalis emitteret tria vota solemnia religiosa, et habitum ordinis indueret. Adeoque non nisi anno 1625, summus pontifex Urbanus VIII ad instantiam Ludovici XIII regis, magistrum generalem xenodochii Montispessulani, aliosque præceptores, hospitalarios per regna Galliæ et Navarræ dispersos reddidit liberos a jurisdictione magistri generalis Romani. Hinc exorta est omnis disciplinæ regularis relaxatio, et in illis partibus, præceptores et magistri commendatarii iterum recrudescere cœperunt, suæque positivam militarem ordinem ubique introducere conantes. Et quamvis talibus usurpationibus acriter resisterint zelosiores, et magis pii præceptores; attamen nihil effecerunt, donec anno 1700 magnanimus Galliarum rex Ludovicus XIV hunc ordinem S. Spiritus in Saxia declaravit, debere æstimari verum ordinem regularem, atque ut præceptores illi sæculares et commendatarii supprimerentur. Sed tandem ad frequentes quorundam magnatum aulicorum importunitates, constitutus est magister generalis hujus ordinis per Gallias quidam ex prima nobilitate regni, sub cujus directione omnes religiosi et fratres laici vivere debent, et ubique hospitalitatem in omnibus xenodochiis rite observare, qui ideo magister ordinis S. Spiritus de Montepessulano nominatur.

Interea, reliqua hujus sacri ordinis xenodochia per alias regiones extra Italiam et Siciliam erecta sub jurisdictione archihospitalis Romani manserunt, quorum inquit regulam ab Innocentio III, papa præscriptam rite observant. Hujus rei insigne præbet exemplum Memmingense hospitale in civitate imperiali ejusdem nominis situm, quod etiam a Lutheranis magistratu quoad temporalem jurisdictionem dependeat, attamen religiosi hospitalarii publicum catholicæ religionis exercitium obtinent. Nam illis integrum est in propria ecclesia pulsatis campanis rem divinam diu, noctuque solemniter celebrare, sacramenta administrare, sanctissimam eucharistiam ad ægrotos, etiam in domibus Lutheranorum decumbentes ritu catholico cum campanula et lamina deferre, mortuos publice sepelire, omnesque alias cæremonias apud orthodoxos Christianos usitatas cum debita reverentia peragere. Erat etiam olim in eodem Sueviæ circulo, apud Wimpinam urbem imperialem, eximium, hujus ordinis xenodochium, quod tempore mutatae religionis ad incitas est redactum, sed illud circa medium sæculi XVII, religiosi Memmingenses restaurare laborabant, et quamvis amplissimos reditus nunquam recuperare potuerint, suis tamen expensis quosdam religiosos sustentare solent. Pro his duobus hospitalibus in Germania sitis, præceptor xenodochii Memmingensis, in recognitionem subjectionis archihospitali Romano debitæ, annuatim exsolvere solebat septem Bizantinos aureos, prout ex antiquis monumentis urbis Memmingensis eruitur.

Nec ambigere licet, quin reliqua amplissima xenodochia per varias catholici orbis provincias dispersa, hoc idem præstiterint, prout plurima, quæ per Hispaniam, Belgium, Hungariam, Poloniam supersunt, etiamnum hodie debitum suum pensum annuatim huic archihospitali Romano tanquam supremum magistrum generalem omnium hospitaliariorum S. Spiritus agnoscunt. Et quidem hoc ar-

chihospitale Romanum adeo late patet, superbis ædificiis instructum, ac amplissimis redditibus cumulatum, ut grande castellum repræsentare videatur, plura palatia variis spatiorum intervallis distincta continens, in quibus degunt varia hominum utriusque sexus genera. In uno autem palatio morantur ultra centum nutrices, quæ lactant parvulos expositos; ibidem enim suscipiuntur tales infantes tam legitimi, quam illegitimi, ne fame pereant. In altero autem habitant pueri adolescentiores numero circiter quingenti, qui a piis præceptoribus instruantur in doctrina Christiana, aliisque diversis artibus et scientiis. In tertio dein palatio degunt eodem numero puellæ, quæ a sanctimonialibus feminis ejusdem ordinis in omni virtutum genere instruntur, sicut in regulari aliquo monasterio. In quarto denique palatio duo sunt longissima ambulacra, ita, ut quodlibet mille lectis sit implatum: unum quidem continet infirmos viros, alterum autem ægrotas feminas, etc. Ast præter hæc omnia et plura alia superba ædificia pro infantibus expositis et ægrotis personis etiam peregrinis advenientibus ordinata, adest ibidem magnificum cœnobium a religiosis viris inhabitatum, qui diu, noctuque divinis laudibus intenti regularem vitam sub Regula S. Augustini et sequentibus constitutionibus degunt, ubi etiam magister generalis totius ordinis habitare solet. Atque in hoc archihospitali in usum infirmorum expenduntur annuatim supra ducenta milia scutorum Romanorum computando unum annum cum altero.

Sed redeamus ad sequentes constitutiones exhibendas, quas anno 1564, Romæ edidit reverendissimus dom. Bernardinus Cyrillus Aquilanus, totius ordinis præceptor et generalis magister; illasque nominat *Regulam sacri ordinis Sancti Spiritus in Saxia*. Quæ quidem constitutiones cum bulla summi pontificis Innocentii III, cum omnino convenient; sic haud ambigere licet, quin piissimus ille pontifex hunc ordinem instituens eadem statuta religionis utriusque sexus præscripserit; quamvis et illa etiam Regulam Augustinianam aliis hospitalariis communem pro norma vitæ tradiderit. Attamen quisquis has constitutiones vel leviter perlustret, facile percipere potest, non omnia statuta hic exhibita ab exordio ordinis fuisse usitata, sed successu temporis plura ex illis fuisse superaddita.

Cum enim omnino constet a primæva institutione hunc sacrum ordinem fuisse a sæcularibus potius, quam religiosis personis gubernatum, sic suppressis illis sæcularibus præceptoribus vel magistris, necesse omnino erat, non nulla condere nova statuta, omnibus utriusque sexus religionis communia. Interim præsentibus constitutiones ad gubernanda, et regenda xenodochia maxime salutares sunt. Omnesque utriusque sexus homines, præter tria solemnia vota religiosa etiam ad gerendam specialem curam ægrotorum et infantum expositorum astringuntur. Hinc plurimum gaudent privilegiis, et eximuntur a jurisdictione omnium ordinariorum, omniaque aliorum sacrorum ordinum privilegia ipsis sunt concessa. Quod autem religiosi hujus ordinis aveant se nominare Canonicos regulares, hoc tantum evenit ex illo tempore, quo veram regularem vitam ducere cœperunt juxta Regulam S. Augustini, et postquam congregatio canonicorum regularium S. Spiritus per Gallias et Lotharingiam dispersa illi associata est. Nunquam tamen habitu canonico incedere solent; illorum enim habitus idem prorsus est cum illo clericorum sæcularium, nisi quod ad distinctionem supra habitum nigrum debeant gestare cræcem albam ad pectus assutam, dupliciter transversam, quarum prima minor est, prout refert Tamburinus supra laudatus. Sequitur jam ipsius Regulæ tenor, prout nobis in ms. fuit communicatus

REGULA ORDINIS S. SPIRITUS IN SAXIA.

Fratribus ordinis Sancti Spiritus in Saxia ubilibet constitutis, Bernardinus Cyrillus Aquilanus ejusdem ordinis præceptor, et generalis magister.

Regulam ordinis nostri, et veterum nostrorum instituta Patrum, fratres dilectissimi, denuo vobis ostendimus; ad quorum observantiam omni vos, quo possumus, officio, et affectu hortamur. Ut per ea nos Deus omnipotens dirigat in viam suam, et sancti ejus Spiritus munere, vestrisque precibus, si quid nostro in ordine infirmum sit, cœlesti ope solidetur, sanetur ægrotum, alligetur confractum, reducatur abjectum, et pia charitatis affectione,

A deperditum quaeratur. Ejusdem Spiritus sancti virtus soletur inter nos, pusillanimes; et, si qui sint, inquietos corripiat; projectos, languentesque, et loca nostra sua dextera tueatur, et protegat. Mihi insuper (qui pro vobis omnibus, et me ipso rationem reddere teneor) ejus dono, vestrisque orationibus, compati et misereri dignetur. Valeat quis vestrum in Domino, et ejus in timore ipsius mandata, et regularia hæc præcepta servet

Romæ, in sacra hospitali æde Sancti Spiritus.
Kal Aprilis, 1564.

EJUSDEM SACRI ORDINIS SANCTI SPIRITUS FUNDAMENTUM.

Lectio S. Evangelii secundum Matthæum, cap. xxv.
In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis. *Cum venerit Filius, etc.*: usque ad, *Justi autem in vitam æternam.*

STEPHANUS divina miseratione tituli S. Mariæ trans Tiberim presbyter, et RAINERIUS S. Mariæ in Cosmedin diaconus, cardinales: dilectis filiis, magistro, et capitulo domus S. Spiritus de Urbe Romana, et universis rectoribus, fratribus, et sororibus aliarum domorum sub ipsius ordine et magisterio commemorantibus, salutem in Domino. Hæc et Regula, quam de mandato et auctoritate sedis apostolicæ vobis observare præcipimus, et a summo pontifice scilicet domino Innocentio papa III, data fuit, et omnibus sacrosanctæ Ecclesiæ cardinalibus confirmata, quæ sic incipit:

CAP. I. — *Sancti Spiritus adsit nobis gratia.*

In nomine Domini et individue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, Amen. Omnibus fratribus et sororibus tam præsentibus quam futuris totius ordinis S. Spiritus præcipiendo mandamus, ut sub obedientia, in castitate, et sine proprio vivant, ad curam et servitium pauperum principaliter intendendo.

CAP. II. — *De promissione novitiorum.*

Ego N. offero et trado meipsum Deo, et beatæ Mariæ, et sancto Spiritui, et dominis nostris infirmis, ut omnibus diebus vitæ meæ sim servus illorum. Promitto castitatem, cum Dei auxilio servare; et sine proprio vivere, et tibi N. et successoribus tuis obedientiam tenere, et bona ipsorum pauperum fideliter custodire. Sic me Deus adjuvet et hæc sancta Evangelia.

Et offerat se cum libro ad altare, etc.

CAP. III. — *De receptione novitiorum.*

Per promissionem, quam Deo fecisti, et beatæ

B Mariæ, et sancto Spiritui, et dominis nostris infirmis recipimus te, et animam patris tui, et matris tuæ in missis, matutinis, jejuniis et orationibus, elemosynis, et in cunctis bene factis, quæ fiunt, et fient in domo Sancti Spiritus: ut Deus talem partem tibi retribuatur, qualem unusquisque nostrum habere exspectat. Et domus Sancti Spiritus panem et aquam tibi promittit, et vestem humilem dabit.

Quo finito, si præceptor sive magistro, et capitulo videtur, præceptor sive magister, vel prior accipiat mantellum: et ostendit ei crucem, et ponat ad collum ejus dicens: Per hoc signum crucis fugiat a te omne malignum, et Christus te perducatur ad regnum æternum. Amen.

C His dictis, prout in terra preces pro eo faciant ad Dominum; et prior, sive magister, vel aliquis sacerdos incipiat Psalmum scilicet: Deus misereatur, cum Gloria Patri: deinde dicit Kyrie eleison. Pater noster.

ŷ. Et ne nos inducas in tentationem.

ŕ. Sed libera nos a malo.

ŷ. Salvum fac servum tuum, Domine.

ŕ. Deus meus, sperantem in te.

ŷ. Mitte ei, Domine, auxilium de sancto.

ŕ. Et de Sion tuere eum.

ŷ. Esto ei, Domine, turris fortitudinis.

ŕ. A facie inimici.

ŷ. Domine, exaudi orationem meam.

D ŕ. Et clamor meus ad te veniat.

ŷ. Dominus vobiscum. ŕ. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Protege, Domine, famulum tuum (vel famulam tuam) et gratiæ tuæ dona in eo multiplica: ut ab omnibus tueatur offensis, et a temporalibus non

destituatur auxiliis: sed spiritualibus sempiternis A
gaudeat institutis. Per Christum.

Deus, cui proprium est misereri semper et par-
cere: suscipe deprecationem nostram: et famulum
tuum, quem delictorum catena constringit, misera-
tio tuæ pietatis absolvat. Per Christum.

Deus, qui apostolis tuis sanctum dedisti Spiritum,
concede famulo tuo piæ petitionis effectum: ut, cui
dedisti fidem, largiaris et pacem. Per Dominum
nostrum.

CAP. IV. — *Qualiter societas nostra petentibus
detur.*

Cum aliquis societatem fratrum petit, et oratio-
nibus eorum voluerit se commendare, in capitulo
prosternatur in terra. Et hic incipiat prior vel sa-
cerdos hos psalmos: Levavi oculos meos. De pro- B
fundis. Ecce quam bonum. Kyrie eleison. Pater
noster.

ŷ. Et ne nos inducas in tentationem

Ṛ. Sed libera nos a malo.

ŷ. Salvum fac servum tuum.

Ṛ. Deus meus sperantem in te.

ŷ. Mitte ei, Domine, auxilium de sancto.

Ṛ. Et de Sion tuere eum.

ŷ. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.

Ṛ. Et salutare tuum da nobis.

ŷ. Domine, exaudi orationem meam.

Ṛ. Et clamor meus ad te veniat.

ŷ. Dominus vobiscum. Ṛ. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Deus, qui es fons totius misericordiæ, spes et C
consolator lugentium, vita et salus ad te claman-
tium, exaudi preces populi tui, et illorum, qui se
in nostris orationibus commendant, ut cum tuæ
potentiæ dextera protegat, et defendat: qui quate-
nus tibi soli Domino segura mente valeat deservire,
atque ab omni tentationum molestia liberatus, tran-
quilla pacis salute pietati tuæ continuas agere gra-
tias mereatur. Per Dominum.

Alia oratio.

Deus, qui es justorum gloria et misericordia pec-
catorum: pietatem tuam humili prece deposuimus:
ut famulum tuum N. benigne recipias, et pietatis
tuæ ei custodiam impendas, ut ex tota mente tibi
deserviat, et sub tua protectione consistat. Et D
quando eis extrema dies advenerit, societatem san-
ctorum percipiat: cum quibus inenarrabilem glo-
riam sine fine possideat. Per Christum.

Alia oratio.

Preecamur te, Domine, ut intercedente beata Vir-
gine Maria cum omnibus sanctis tuis, famulo tuo
N. indulgentiam tribuas peccatorum, opus ejus
perficias in bonum, misericordiam et gratiam tuam
ei concedas, fide, spe, et charitate eum repleas;
mentem ejus ad cœlestia desideria erigas, et ab
omni adversitate defendas eum, et ad bonam perse-
verantiam perducas. Per Dominum.

Post hæc detur illi cum libro et stola, petita so-
cietas, priore vel sacerdote ita dicente:

«Damus tibi (vel vobis) societatem nostram ex
participatione orationum nostrarum, et beneficium
eleemosynarum nostrarum.» Et dicitur Deo gratias.

Postea osculetur a fratribus, et scribatur in libro
confraternitatis, et illud etiam, quod dare promi-
serit in unoquoque anno: et cum defunctus fuerit,
conscribatur in Calendario.

CAP. V. — *Quando aliquis offertur in pueritia
in devotione paterna.*

Domine Deus omnipotens, qui es incomprehen-
sibilis et immensus, qui tuum plasma vocatione
sancta eligere dignatus es, concede huic famulo,
vel puero, vitam honestam, conversationem studio-
sam, orationem placabilem, quatenus dignus effi-
ciatur societate sanctorum. Per te, qui es benedi-
ctus in sæcula sæculorum. Amen.

CAP. VI. — *Quid fratres ex debito quærere debeant
et non amplius.*

Nullus suum aliquid præsumat dicere: Sic de
primis Christi discipulis dictum est: *Erant illis
omnia communia (Act. iv)*. Procurator vero domus
secundum necessitatem uniuscujusque fideliter
omnibus administret, sicut etiam scriptum est: *Di-
videbatur singulis prout cuique opus erat (ibid.)*.
Fratres non quærant amplius ex debito nisi panem
et aquam: et vestitus eorum sit humilis, quia Do-
mini sunt pauperes, quorum servos nos esse fate-
mur: nudi et sordidi incedunt, et turpe est servo,
ut sit superbus, et dominus ejus sit humilis.

CAP. VII. — *Quid, et a quo portetur ad mensam.*

Nemo præter cellerarium de cibo vel potu ad men-
sam, vel a mensa, nisi per licentiam magistri ali-
quid portet. Similiter si fieri potest, ad mensam
simul omnes accedant, et simul post versum, sur-
gentes discedant.

CAP. VIII. — *Versus mensæ, nisi clerici sint præ-
sentes, ita fiat.*

Benedicite. Clerici respondent: Benedicite. Kyrie
eleison, Christe eleison, Pater noster. Secrete di-
catur. Quod si procurator domus fuerit præsens,
vel qui locum ejus tenuerit, dicat:

Ṛ. Et ne nos inducas in tentationem.

Alii respondeant: Ṛ. Sed libera nos a malo.

Adjungat: In nomine Patris et Filii et Spiritus
sancti. Amen.

Et sic ad mensam sedeant. Postea dicant omnes:
Amen.

Postmodum surgentes a mensa dicant: Miserere
mei Deus

Post supjungatur: Gloria Patri, etc. Sicut erat.
Deinde, Kyrie eleison. Christe eleison. Pater noster.

ŷ. Et ne nos inducas in tentationem.

Ṛ. Sed libera nos a malo.

Dicat ille, qui benedictionem dixerat, responden-
tibus aliis: Sed libera nos a malo

Adjungatur: Benedicamus Domino; et omnes
respondeant: Deo gratias

Qui vero ignoraverint, Miserere mei Deus: di-
cant quinquies Pater noster.

CAP. IX. — *De lectore ad mensam.*

Per hebdomadam unus clericus legat, frater vero unus laicorum serviat: quibus absentibus magister per alios suppleri faciat.

CAP. X. — *Ut non comedant nisi bis in die.*

Prohibemus autem fratribus, et sororibus, ut non comedant, nisi bis in die, præter eos, qui sunt infirmi, et imbecilles. Ipsa autem imbecillitas in arbitrio et providentia magistri sit: nil ob favorem, vel gratiam personæ seu, quod absit! ob invidiam, faciendo, sed cum Dei timore discrete agat.

CAP. XI. — *De jejuniis.*

A Dominica prima post festum Omnium Sanctorum usque ad Natalem Domini sicut in Quadragesima jejument. Omni vero quarta et sexta feria a festo Sanctæ Crucis usque ad festum Resurrectionis Domini, sicut in Quadragesima jejument. Et qui renuerit, vino sequenti die careat; et si secundo fecerit, quarta et sexta feria, in pane et aqua jejundet.

CAP. XII. — *De esu carniis.*

Carnes vero non comedant nisi ter in hebdomada: videlicet die Martis, die Jovis, et die Dominico, nisi causa infirmitatis, vel nisi festum Natalis Domini fuerit. Et qui contra fecerit, tres dies in pane et aqua jejundet.

CAP. XIII. — *De recipiendis infirmis, et ministrantibus illis.*

Cum ergo venerint infirmi, vel deportati fuerint in domum Sancti Spiritus, tali modo suscipiantur: Primo de peccatis presbytero confiteantur, et religiose communicentur; et postea ad lectum deportentur, sive ducantur: et ibi quasi domini, secundum posse domus, omni die antequam fratres eant pransum, charitative reficiantur. Et Dominicis diebus sacerdotes, et clerici, fratres, et sorores cum processione in domo Sancti Spiritus pergentes, missa, vel Epistola et Evangelium tantum dicatur. Hora autem prandii pauperum, et hora cœnæ, campana pulsetur, ad cujus sonitum fratres, qui non sunt in operibus, statim occurrant, et devote serviant.

CAP. XIV. — *De honestate fratrum, et eorum servitio circa infirmos.*

Constitutum est etiam, ut in ecclesia honestus sit eorum incessus, et conversatio idonea, scilicet ut clerici ad altare cum albis vestibus deserviant presbytero; diaconus vel subdiaconus, et, si necessitas fuerit, alius clericus hoc idem exerceat officium, et lumen in ecclesia sit semper, die, noctuque. Et ad infirmorum visitationem presbyter cum albis vestibus incedat: religiose portans corpus Domini: et diaconus præcedat, vel saltem acolytus ferens lanternam cum candela accensâ, et spongiam cum aqua benedicta.

CAP. XV. — *Qualiter fratres ire, et manere debent.*

In civitatibus, vel in villis seu castellis, in quibus proprias domos habuerint, nihil omnino comedant extra illas domos, nisi prælatus loci tenuerit,

vel invitaverit eos. Qui autem hæc præsumperit: tribus diebus continuis jejundet in pane et aqua: et quatuordecim diebus in terra sine mensa et mappa comedet.

CAP. XVI. — *De his, qui aliquo vadunt.*

Si quis ex nostris habuerit necessitatem, quocumque eundi, cum quibus magister jusserit ire, eat. In via vero videat, ne in omnibus moribus suis fiat, quod cujusdam offendat aspectum, et quod suam dedecet sanctitatem. Sedens ad mensam, secundum posse, silentium tenere studeat.

CAP. XVII. — *Ut nullus solus eat.*

Nullus pedes solus per urbem vadat, nec socium sibi sumat, nisi qui a magistro sibi fuerit sociatus, vel ab eo, qui, magistro absente, vices suas gerit. Provideat autem magister, vel qui vices suas gerit, honestam societatem. Qui sine mandato vel sine societate, ut prædictum est, ire præsumperit, prima vice in terra sedeat: secunda duobus diebus, tertia vice septem diebus pœniteat, et quarta et sexta feria in pane et aqua jejundet.

CAP. XVIII. — *De processione in hospitali.*

In hospitali ad processionem in quadragesima Sancti Martini, et majori, clerici et laici, et sorores conveniant, et dicto completorio fratres ad suum dormitorium accedant, et sorores ad suum cum silentio, ubi nullus extraneus admittatur, ad jacendum, et nunquam nudi jaceant, sed vestiti camisiis lineis aut laneis, aut aliis quibuslibet vestimentis, soli jacentes. Silentium etiam ibidem usque mane observetur; quod qui ruperit, vinum unius diei amittat, si se non correxerit, alias puniatur secundum provisionem præceptoris.

CAP. XIX. — *De silentio in ecclesia.*

Similiter silentium in ecclesia teneatur, ut non possit divinum officium impediri. Si quid autem dicendum fuerit de necessitate, in aure fratris dicatur: et qui silentium ruperit, vinum amittat.

CAP. XX. — *De conservanda charitate.*

Charitatem ad omnes homines habere studeant: inter se pacem et concordiam habeant, avaritiam, invidiam, superbiam, odium, iram, detractiones, murmurationes, et malitiam a se omnino abjiciant.

CAP. XXI. — *De capitulo fratrum generali.*

Per Quatuor Tempora anni primis diebus jejuniorum Quatuor Temporum præceptor domus cum fratribus suis generale capitulum teneat, et de negotiis domus fideliter tractet. Qui si tunc forte non fecerit, infra octo dies, quam citius poterit, faciat diligenter.

CAP. XXII. — *De communitate magistri.*

Sollicite autem provideat præceptor, et communitatem fratrum, et consuetudinem laudabilem domus, et præcepta Regulæ per omnia teneri faciat.

CAP. XXIII. — *De communitate mensæ fratrum.*

Præceptor ad communem mensam fratrum semi-

per comedat, nisi propter hospites, vel alias ex A honesta causa seu necessaria remaneat

CAP. XXIV. — *De electione magistri.*

Electio vero ejus infra mensem post decessum alterius per commune fratrum consilium celebretur, nec eligatur secundum dignitatem gentis, sed secundum vitæ meritum, et sapientiæ doctrinam.

CAP. XXV. — *De silentio mensæ.*

Ad mensam, sicut ait Apostolus (*II Thess. III*), fratres panem suum cum silentio comedant, lectionem sine tumultu audiant, ne solæ fauces sumant cibum, sed et aures esuriant verbum Dei. Quod si necessarium fuerit loqui, uni servitorum in aure sub silentio dicat. Magister vero major, si voluerit in audientia omnium pro necessitate loqui potest: cum discretione tamen et mensura hoc faciat. Et post completorium non bibant, et in lectis silentium teneant, sicut superius scriptum est.

CAP. XXVI. — *De correctione clericorum.*

Correctio vero clericorum et specialium aliorum ad præceptorem laicum non pertineat, sed ad cardinales, quibus a domino papa ipsa domus fuerit recommendata. Ipsi vero cardinales ad tempus quandiu voluerint, alicui clerico de ipsa domo poterunt committere vices suas.

CAP. XXVII. — *De officio clericorum et de primatu.*

Præfati vero clerici in diurnis et nocturnis officiis consuetudinem Romanæ curiæ observent, et primi in refectorio insimul in una parte ante laicos sedeant, prioritate inter eos sacrorum ordinum observata.

CAP. XXVIII. — *De conditione clericorum.*

Si quando vero contigerit aliquem de clericis fratribus ad aliquam filiam destinari, vel illius clerici commiserint vices suas: ita tamen, quod secundum tenorem privilegii domini Innocentii papæ tertii, semper in ipso hospitali quatuor ad minus sint clerici Regulam ejusdem hospitalis professi, qui pro nobis, et prædecessoribus nostris, ac successoribus nostris, ac fratribus vivis pariter ac defunctis specialiter obsecrantes, omnia spiritualia libere administrent.

CAP. XXIX. — *De correctione clericorum.*

Clerici vero, si in his deliquerint, pro quibus D laici sedebunt in terra in refectorio sine mappa, in honore ordinis clericalis in terra non sedeant, ne ex tali quasi publica poenitentia penes graves et bonos quodammodo efficiantur infames, sed loco illius poenæ singulis diebus, in quibus sic poenitere debent, uno priventur ferculo, et in loco ultimo sedeant, nedum post clericos, sed post laicos fratres suos.

CAP. XXX. — *De capitulo.*

Semel in hebdomada ad minus magister, vel qui locum ejus tenuerit, cum fratribus capitulum teneat. Cum sororibus vero magister capitulum teneat cum sacerdote fratre, et cum duobus aliis fratribus.

CAP. XXXI. — *De poenis fornicantium.*

Si quis fratrum, vel si qua soror deprehendatur in fornicatione, volumus ipsum includi in carcerem, et per annum ibi habitet, omni occasione remota, et vita sua sit talis: Sexta feria in pane et aqua jejundet, et per totum annum non præsumat carnes manducare, nec vinum potare; et post annum, si inventus fuerit castigatus, et bonis moribus ornatus, secundum arbitrium præsentis, in conventum cum cæteris fratribus redeat. Ita fiat in prima vice; et si secunda deprehendatur, per duos annos fiat, sicut superius est relatam. Et si forte, quod Deus avertat! tali facinore fuerit iterum deprehensus, omni vita sua absque remedio ibi habitet. Feria sexta infra octavas Natalis Domini licentiam habeat bibendi vinum. Et si opus fuerit infra Octavas Paschæ similiter. Si etiam festivitas Omnium Sanctorum evenerit in sexta feria, quorum vigilia quinta feria celebratur in pane et aqua, liceat ei uti cibis conditis in ipsa festivitate; et sit in potestate præceptoris cum consilio capituli aliquando, si necesse fuerit, poenam mitigare.

CAP. XXXII. — *De fratribus altercantibus, et percutientibus alterutrum*

Frater si altercatus fuerit cum aliquo fratre, et clamorem habuerit præceptor, talis sit poena: Septem diebus jejundet, quarta et sexta feria in pane et aqua, comedens in terra sine mensa et manutergio. Et si percusserit, quadraginta diebus manducet in terra, et si sanguinem effuderit, habitum dimittat. Si vero recesserit a domo sine voluntate præceptoris sui, cui commissus fuerit, et postea reversus fuerit; quadraginta diebus manducet in terra jejunans quarta et sexta feria in pane, et aqua. Et per tantum temporis permaneat in loco extraneo quantum foris exstiterit.

CAP. XXXIII. — *De constitutione horarum.*

Fratres cum ad matutinas surrexerint, et in ecclesia fuerint, matutinas et horas Beatæ Mariæ, stantes erecti, vel flexis genibus audiant, nisi infirmitas impedierit. Ad matutinas diei, et horas, dum psalmi dicuntur, lectiones leguntur et responsoria cantantur, fratres sedeant, sed a Gloria Patri propter reverentiam Trinitatis se elevent, et ad altare caput inclinent. Fratres, qui ordinati non sunt, et in Ecclesia non fuerint, pro matutinis Beatæ Mariæ dicant Pater noster 12; et pro matutinis diei similiter, et pro aliis horis singulis Beatæ Mariæ Pater noster 7; et pro illis similiter diei, et pro vespere 9, et pro defunctis 9, similiter. Omnibus computatis, sunt 155 Pater noster.

CAP. XXXIV. — *De fratribus male se habentibus.*

Frater si non bene se habens, si ab aliis fratribus bis atque ter correptus et admonitus fuerit, et diabolo instigante, se emendare noluerit, nobis mittatur pester cum charta continenti suum delictum: tamen procuratio rara ei donetur, ut ad nos venire possit, eumque corrigemus.

CAP. XXXV. — *De fratribus cum proprio viventibus.*

Si quis fratrum in morte sua proprietatem habuerit, vivensque magistro suo, vel sacerdoti ad utilitatem domus non ostenderit: nullum divinum officium pro eo agatur, sed quasi excommunicatus cum ipsa proprietate, extra cœmeterium sepeliatur. Et si vivens proprietatem habuerit incolumis, eique reperta fuerit, et magistro suo celaverit, ac postea super eum inventa fuerit: ipsa pecunia ad collum ejus ligetur, et per hospitale Sancti Spiritus, vel alias domos, ubi permanserit, ducatur.

CAP. XXXVI. — *De proprietariis.*

Omni anno in capitulo Pentecostes proprietarii excommunicentur, et, absoluteptione recepta, restituant pecuniam, et septem diebus pœniteant quarta et sexta feria jejunantes in pane et aqua. Et, si secundo reperti fuerint, pœna duplicetur eis; si tertio idem crimen, quod absit! incurrerint, quadraginta diebus pœniteant, ab omni fratrum consortio separati.

CAP. XXXVII. — *De officio faciendo pro fratribus et sororibus defunctis.*

Cum sit valde necessarium, firmiter præcipimus fieri, et præcipièdo mandamus, ut de omnibus fratribus et sororibus viam universæ carnis ingredientibus in omnibus obedientiis quibuscunque obierint in domo S. Spiritus, 50 diebus missæ pro anima fratris et sororis celebrentur. Presbyteri vero, qui fuerint in domo S. Spiritus quinque missas fratris vel sororis illius reddant. Cæteri vero, clerici duo; psalteria fratres laici, si septem psalmos sciverint, septem vicibus illos dicant: si illos nesciverint, 200 Pater noster dicant.

CAP. XXXVIII. — *De judicio in capitulo.*

De omnibus clamoribus in capitulo judicetur, et discernatur secundum amorem Dei et iudicium rectum. Et hæc omnia, ut supra diximus, ex parte Dei omnipotentis et beatæ Mariæ semper virginis, et sancti Spiritus et dominorum nostrorum infirmorum præcipimus, ut cum summo studio, ita per omnia teneatur.

CAP. XXXIX. — *De indumentis pauperum.*

Pauperes in hieme, laneis vestibus a festo Omnium Sanctorum usque ad Natalem Domini: et in æstate, a Pentecoste usque ad festum S. Joannis, ad minus quadraginta de pannis veteribus fratrum et etiam infirmorum vestiuntur. Hanc autem elemosynam magister cum consilio duorum fratrum, semper indigentibus, secundum charitatem Dei, non specialem affectum, vel amorem largiatur.

CAP. XL. — *De pauperibus requirendis.*

Pauperes infirmi per vicos, una die cujuslibet hebdomadæ, et per plateas quærantur, et in domum Sancti Spiritus deferantur, et eorum cura diligentissime habeatur.

CAP. XLI. — *De orphanis nutriendis et feminis prægnantibus.*

Orphani infantes projecti pro posse domus nutriantur: et pauperes feminæ prægnantes gratanter suscipiantur, et eis charitative ministretur.

CAP. XLII. — *De servitio pauperum.*

Sorores infirmis hospitalis die Martis capita, die Jovis pedes abluant; et lintamina, quando præcipitur, eis abluant.

CAP. XLIII. — *De pauperibus suscipiendis.*

Communes pauperes qui in domo Sancti Spiritus hospitari voluerint, pro posse domus libenter suscipiantur, et charitative tractentur.

CAP. XLIV. — *De religiosis suscipiendis.*

Si aliquis religiosus ad hospitandum in eadem domo, sive in domibus nostris venerit, quasi servus Dei benigne suscipiatur, et charitative illi subministretur.

CAP. XLV. — *De hospitio magnatum.*

Si vero aliqua magna persona fuerit, speciale sibi hospitium præparetur, et secundum possibilitatem domus, ei reverenter serviatur.

CAP. XLVI. — *De peccatricibus suscipiendis.*

Mulieres peccatrices, quæ pro conservanda castitate in domo Sancti Spiritus per septimanam sanctam habitare voluerint usque post octavas Paschæ sine contradictione concedatur eis.

CAP. XLVII. — *De litteris deferendis.*

Nullus litteras portet, nisi prius audierit legere; et si, lectis litteris, audierit in eis aliquid contineri, unde aliquod malum possit oriri, eas nullus portet; quia Urias detulit litteras mortis suæ (II Reg. XI).

CAP. XLVIII. — *De deposito.*

Commendationem nullus recipiat sine conscientia magistri, et aliquorum fratrum, excepto hospitalario, qui peregrinorum tantum, et forensium poterit deposita custodire.

CAP. XLIX. — *Ut nulli liceat ecclesiam construere.*

Nullus construere faciat ecclesiam vel domum absque jussu magistri et capituli. Et si contra fecerit, quadraginta dies pœniteat: quarta et sexta feria in pane, et aqua jejunet.

CAP. L. — *De injuriis vitandis.*

Nullus aliquem fratrem clamare audeat proditorum, vel regeneratum, neque ore foetentem, vel mentitum, vel filium meretricis, et qui in culpis istis ceciderit, sine pœna non sit, sed septem diebus graviter puniatur. Et quarta et sexta feria in pane et aqua jejunet.

CAP. LI. — *De sustentandis leprosis.*

Statuimus, ut si quis fratrum nostrorum, vel sororum in lepræ morbum inciderit, in domo Sancti Spiritus provideatur ei tanquam uni ex aliis fratribus in aliquo loco domus.

CAP. LII. — *De receptione munerum.*

Si quis ex nostris rem sibi collatam celaverit, puniatur, et tanquam proprietarius judicetur. Etsi frater aut soror eulogias vel munusculum acceperit

a parentibus, vel amicis suis : non audeat ea sibi retinere, nisi de licentia, et voluntate præceptoris, et si contra fecerit, ipsas eulogias amittat, et quatuor dies pœniteat : quarta et sexta feria in pane et aqua jejundet.

CAP. LIII. — *Ut nullus vestes vendat, vel emat.*

Præcipimus firmiter et districte, ut nullus præsumat vestes vendere, vel emere, nisi de consensu magistri, vel qui locum ejus tenuerit : ut sicut paucissimi ex uno cellario, sic induamini ex uno vestiario. Et vestimentum sit humile, sicut scriptum est, et a magistro, vel camerario emptum. Si vero aliter factum fuerit, magister accipiat, et ipse sit in pœna septem dierum, et quarta et sexta feria in pane, et aqua jejundet.

CAP. LIV. — *Si quis fratrum inciderit in hæresim.*

Si quis fratrum in hæresim, quod absit! inciderit, vel hæreticorum scienter participationem, et familiaritatem habuerit, et hoc ad notitiam magistri vel fratrum pervenerit, domino papæ denuntietur, vel ejus visitatori. Si quis autem alicui fratrum tantum crimen objecerit, quod probare nequiverit, pœnam patiat, quam passus esset alter. Si vero aliquis ex familiaritate hæreticorum suspectus fuerit, coram capitulo moneatur, et mandetur ei ex parte capituli, ut eorum familiaritatem vitet, qui si post præceptum capituli vitare noluerit, in carcere segregatus ab aliis, pœnitentiam agat.

CAP. LV. — *Qualiter fratres a fratribus sunt corrigendi.*

Fratres si duo, vel tres, vel amplius, fuerint, et unus illorum nequiter et male vivendo se habuerit; alter frater non debet eum diffamare, neque populo, neque præceptoris; sed primo per se ipsum castigare; etsi se noluerit castigare, adhibeat secum duos, vel tres ad eum castigandum; et si se emendaverit, inde gaudere debet. Si se noluerit emendare, tunc culpam ejus scribat secreto magistro suo : et secundum quod magister miserit, ita fiat de illo.

CAP. LVI. — *Qualiter frater fratrem accusare debet.*

Frater alium fratrem accusare non debet, nisi possit bene probare. Qui si de illo crimina dixerit, et in probatione defecerit, eandem pœnam, quam ipse passurus esset, sustinebit.

CAP. LVII. — *Qualiter fratres crucis vexillum portare debent.*

Fratres omnium obedientiarum, qui nunc, vel in antea offerunt se Deo, et hospitali Sancti Spiritus, crucis signum in cappis et in mantellis deferant. In cappis ante pectus, in mantellis autem in sinistro latere, ut per illud vexillum et operationem, et obedientiam Deus nos custodiat, et a diaboli potestate nos in hoc sæculo et in futuro defendat in anima et corpore, et similiter omnes benefactores nostros.

CAP. LVIII. — *De obsequiis fratrum defunctorum, et peregrinorum.*

Præcipimus etiam, ut omnia corpora mortuorum, atque aliorum Christianorum, qui post horam omnium vesperarum obierint, sepeliri usque in crastinum differantur. Et in hospitali, ubi obierint non sine lumine jaceant in feretris, de quibus indicitur, ut ante primam ad ecclesiam deferantur.

CAP. LIX. — *De cunabulis puerorum.*

Ad opus infantium peregrinarum mulierum, qui in domibus Sancti Spiritus nascuntur, parva cunabula fiant : ut seorsum soli jaceant, ne aliquid incommodi infantibus possit evenire.

CAP. LX. — *Ut magister proprietatem non habeat.*

Magister etiam proprietatem non habeat. Et, si inventus fuerit in morte habere, sine conscientia clerici fratris hospitalis, cui cardinalis commiserit vices suas, et camerarii, et aliorum duorum fratrum, nullum pro eo, sicut scriptum est, officium a fratribus agatur, sed quasi excommunicatus extra cœmeterium sepeliatur.

CAP. LXI. — *De discretione senum, et puerorum.*

Senes et pueri in discretione præceptoris permaneant.

CAP. LXII. — *De rectoribus filiarum domorum.*

Omnes filiarum domorum rectores, quas genuit domus Sancti Spiritus de Roma, a magistro et capitulo in ea rectoriam vel habitum suscipiant : nec ipsi aliquem, vel aliquam absque jussu magistri præsumant recipere; quod si fecerint, habitum amittant et pro excommunicatis judicentur, et rei perjurii habeantur, etc.

CAP. LXIII. — *Ne uxoratus vel conjugatus recipiatur.*

Si aliquis vel aliqua matrimonio legali conjuncti sint, nullo modo in ordine recipiatur ad habitum, quia scriptum est : *Quod Deus conjunxit homo non separet (Matth. xix)*

CAP. LXIV. — *De electione magistri.*

Postquam vero magister electus fuerit, si forte deprehensus fuerit culpabilis, admoneatur a fratribus usque ter. Et si a pravitate, quod absit! viam suam non converterit, domino papæ denuntietur, non cardinali visitatori, quem dominus papa dederit : et pœna debita corrigatur, et etiam deponatur, si justum fuerit, et culpa ejus hoc exegerit; et alius, qui dignus sit, in locum ejus subrogetur.

CAP. LXV. — *De camerariis domus.*

Domus nunquam sit sine camerario, qui plenam habeat potestatem administrandi, et providendi in necessariis fratrum, et sororum, et pauperum, tamen cum consilio magistri et capituli singulis Kalendis teneatur reddere rationem. Et si tunc non fecerit, infra spatium octo dierum facere non postponat; quod si non fecerit, dum tamen fuerit requisitum a magistro, et fratribus, in secunda, et quarta et sexta feria in pane et aqua jejundet, quousque id fecerit, et alias secundum providentiam magistri, et fratrum, si in protervia manserit, puniatur. Et si aliqui de capitulo rationem audire

renuerint, magister cum residuis audiat. Quod si magistri negligentia vel malitia differretur, idem magister huic pœnæ subiaceat, ut sexta feria in pane et aqua jejundet. Clerici vero fratres, si voluerint, intersint : ut si minus bene actum viderint, super hoc moneant fratres suos. Et si se neglexerint emendare, proclamant ad dominum papam, vel ad cardinalem, qui eis fuerit deputatus.

CAP. LXVI. — De proventu domus et expensis.

Volumus etiam ut omnes intratæ vel proventus domus reponantur in uno scrinio, in quo sint tres claves : quarum unam teneat magister, et aliam teneat capitulum et aliam camerarius. Ita tamen quod proventus, qui provenerint, primo veniant ad notitiam magistri, et capituli, et camerarii, et ex tunc in scrinio reponantur. Camerarius vero ex isto scrinio recipiat sumptus domus, quos facere debeat : et in ipso scrinio sigillum capituli reponatur.

CAP. LXVIII. — De infirmaria fratrum.

Volumus, ut una domus sit pro infirmis fratribus, et unus frater sit infirmarius, qui de eis curam, et sollicitudinem habeat et diligentiam. Qui etiam habeat servientes, quot sibi sunt necessarii, et opportuni, et quod a camerario recipiat viginti libras provenientium in Ascensione Domini; et expensis illis, si plus fuerit opportunum, tribuatur ei a camerario sine contradictione alicujus, usque ad alium annum : et quæ sibi pro infirmis petierit, de cellario tribuatur. Et ipse infirmarius ter in anno teneatur reddere rationem.

CAP. LXVIII. — De contumacia filiarum domorum.

Si aliqua domus Sancti Spiritus in rebellione contra præceptum Regulæ insurrexerit, per magistrum cum consilio capituli acriter puniatur. Et si obedire noluerit, Romanæ Ecclesiæ denuntiatur, et per ejus mandatum etiam sæcularis potentiae auxilium requiratur.

CAP. LXIX. — De juramentis fratrum.

Statuimus, ut nullus omnino fratrum juret, nisi pro necessariis causis domus : et tunc præbeat jusjurandum laicus de consensu præceptoris, clericus vero de mandato cardinalis, qui eis protector fuerit deputatus vel illius, cui ipse cardinalis commiserit vices suas, nec non de conscientia præceptoris.

CAP. LXX. — Quomodo fratres sunt suscipiendi.

Quando aliquis confraternitatem exigit hospitalis Sancti Spiritus, præceptor cum fratribus habeat consilium, si ipsum recipere voluerint. Si vero illum receperint, veniat coram omnibus fratribus in capitulo, et præceptor inquirat ab eo, si fraternitatem domus voluerit, si religionem sustinere poterit, si castitatem servaverit, si obedientiam tenuerit, si sine proprio vixerit, in corde suo provideat, antequam professionem faciat. Nam ante, cum in dominio suo fuit, quod voluit, fecit; sed cum in religione erit, in potestate alterius erit. Si vero dixerit : Religionem cum Dei auxilio sustinebo,

et præcepta domus voluntarie adimplebo, et dum vixero dominis infirmis servus ero; iterum præceptor inquirat ab eo, si uxorem habuerit, aut juraverit, et si promissionem cuiquam religioni fecerit, aut debitum habuerit. Si ipse omnia ista negaverit, recipi poterit : si vero dixerit, quod uxorem habuerit, vel juraverit, vel alterius religionis fuerit, seu promissionem fecerit, vel debitum habuerit, non recipiatur, nisi litteras ab episcopo, seu a monasterio suo habuerit, et debitum solverit.

CAP. LXXI. — De réceptione alicujus in probatione.

Nulli concedatur introitus ordinis nostri nisi unius anni spatio probetur. Regula et constitutiones tunc ei legantur per ordinem, et dicatur ei : Ecce lex, sub qua militare vis. Qui si Regulam et constitutiones domus, et cuncta sibi imperata promiserit observare, et cum humilitate habitum petierit, ei habitus concedatur, et de officio suo semper in domo serviat, et hoc de voluntate præceptoris, vel illius qui vices ejus gerit; qui si renuerit facere, tanquam elatus et inobediens, dimittatur. Non enim videtur servum se pauperum statuisse, qui quod in sæculo egit pro suis necessariis acquirendis, pro pauperibus ipsis facere dedignetur.

CAP. LXXII. — Ut nullus nostrum intret alterum ordinem.

Nullus audeat ordinem nostrum temere transmutare, nisi ad arctiorem vitam ierit, et hoc cum litteris capituli sui faciat. Qui contra fecerit, sciat se esse in sententia excommunicationis

CAP. LXXIII. — Ut nullus pœnas statutas renuat.

Si quis fratrum in superbia elevata pœnam statutam observare renuerit, duplicetur ei pœna : quam si non compleverit, coram capitulo moneatur : quod si ad mandatum capituli non fecerit, crux ei auferatur sine voluntate capituli non reddenda. Si autem, cruce sibi ablata, obedientias sibi injunctas observare non vellet, secundum formam privilegii, sicut turbator domus puniatur, et adjungantur ei pro pœna quatuordecim dies, quarta et sexta feria in pane et aqua jejundet.

CAP. LXXIV. — De obedientia.

Præcipimus in virtute obedientiæ fratribus et sororibus nostris obedientiam bonam non solum exhibere magistro; sed præcipimus, ut in bonis obediunt sibi ipsis adinvicem fratres, scientes se per hanc obedientiam ituros ad Christum.

CAP. LXXV. — De forma juramenti, quam magister præstabit.

Ego N. magister hospitalis Sancti Spiritus, juro et promitto, quod negotia ipsius hospitalis bona fide tractabo : ad honorem Dei et utilitatem ipsius domus : ad sustentationem pauperum et infirmorum, de quibus cum auxilio Dei curam, et diligentiam ego ipse habebō, et ab aliis faciam adhiberi. Eleemosynas et proventus ejusdem hospitalis non convertam in alios usus, nisi ad quos sunt principaliter deputati, videlicet ad sustentationem pauperum et infirmorum hospitem et familie, de quibus nihil

fraudulenter transferam, vel transmittam ad aliam A latium justitiam reddat. Si vero latronem, aut fornicatorem, vel malefactorem vocaverit, et hoc per fratres nequiverit probare, per palatium et claustrum verberetur, et usque ad portam percutiendo ducatur, et a domo projiciatur, et merces sui servitii sibi reddatur.

CAP. LXXVI. — *De puellis retinendis, vel conjugandis.*

Omnes puellis projectis domui Sancti Spiritus quæ ad servitium pauperum remanere desiderant, et vivere sub obedientia, et in castitate, et sine proprio, ad curam pauperum principaliter intendendo, promittunt: concedatur eis panis et aqua domus. Aliæ autem maritali conjugio copulentur.

CAP. LXXVII. — *De intercessione pro fratribus.*

Volumus autem, ut si aliquis frater pœnas incurrit, quas eadem institutiones continent, et ipsas exsolverit, si contigerit ibidem aliquem ex magnatibus interesse, seu religiosos advenire, qui magistro et capitulo preces fundant, ut eidem fratri patienti indulgere dignetur, suorum precaminum interventu, magister et capitulum eum libenter et liberaliter debeant exaudire.

CAP. LXXVIII. — *Quod omnes in communi dormitorio jaceant.*

Volumus, ut nullus fratrum vel sororum seu oblatorum ad cubandum cameram habeat specialem, sed omnes in communi jaceant dormitorio; et camerarius in eodem habeat serinium juxta lectum, in quo sint sumptus domus: quia thesaurum domus tutius ab omnibus custodiri credimus in communi dormitorio constitutum, quam in camera speciali singulari mancipatum custodiae.

CAP. LXXIX. — *Ut qui habent habitum, præsent.*

Volumus, ut si frater domus, qui habet aliquam balivam et cum eo oblatus steterit; idem frater præsit oblato habitum non habenti.

CAP. LXXX. — *Ut feminae capita fratrum non lavent.*

Capita fratrum feminae non lavent, nec pedes: nec lectos eorum faciant, nec calceamenta eorum extrahant. Similiter nec fratres feminis: sed viri viris, et mulieres serviant mulieribus, nisi causa infirmitatis, et hoc de licentia et mandato magistri.

CAP. LXXXI. — *De fratre percutiente servientem.*

Frater si servientem domus percusserit, vel præceptor hoc viderit, vel clamorem inde habuerit, pœniteat per septimanam. Si sanguinem fecerit, excepto de naso, per dies 40. Si vero per plagam illam obierit, habitum perdat, et ad dominum papam tendat, et ab ipso pœnitentiam accipiat. Postea si litteras domini papæ secum attulerit, et misericordiam quæsierit, salva justitia domus, quadraginta dies pœnitentiam illo agente recipiatur.

CAP. LXXXII. — *De serviente contra fratrem rivante.*

Serviens si contra fratrem rivatus fuerit, et ipse frater clamorem præceptoris fecerit, serviens per pa-

latium justitiam reddat. Si vero latronem, aut fornicatorem, vel malefactorem vocaverit, et hoc per fratres nequiverit probare, per palatium et claustrum verberetur, et usque ad portam percutiendo ducatur, et a domo projiciatur, et merces sui servitii sibi reddatur.

CAP. LXXXIII. — *De servientibus, si furtum fecerint.*

Servientes si aliquam rem hospitalis, vel panem integrum furati fuerint, aut vendiderint, et pro certo probari poterit, res illæ, quas furati fuerint ad collum eorum ligentur et per palatium usque ad portam verberentur; et panem in manibus suis portantes a domo projiciantur, et postea conventio, qua servierint, eis reddatur.

CAP. LXXXIV. — *De fratre transmittendo ad aliam domum.*

Statuimus ut, si frater domus Sancti Spiritus de Urbe, moraturus in aliqua domo filia transmittatur, honorifice recipiatur ibidem: et primus sit ibi post illum, qui præfuerit in eadem domo, nisi propter excessum suum, vel culpam ad illam ecclesiam transmittatur.

CAP. LXXXV. — *De servientibus rixantibus.*

Servientes, si inter se rixati sunt, et clamor ad præceptorem et fratres pervenerit, rei, qui offensas fecerunt, coram omnibus per hospitale corrigiis, vel virgis fortiter verberentur: quod si injuriosis verbis, vel sanguinolentis verberibus sese offenderint, aut gladiis, vel apidibus, seu cultellis se percusserint, reis, qui per testes fuerint comprobati, hæc eis pœna inferatur: per claustrum, et hospitale usque portam ducantur nudi, et durissime corrigiis flagellentur: et a domo projiciantur, mercesque eorum retineantur.

CAP. LXXXVI. — *De fratribus recipiendis.*

Volumus, ut nulli tradatur habitus, nec ullus in oblatum vel in probatione recipiatur ibidem, nisi in capitulo generali; præterquam si necessitas duxerit aliter faciendum, scilicet ut præter generale capitulum aliquis recipiatur ibidem, et tunc sit de congruentia domini cardinalis.

CAP. LXXXVII. — *De eleemosynis colligendis.*

Pro eleemosynis colligendis fideles et honestæ transmittantur personæ, quæ sobrie vivant, et caste et laudabiliter conserventur, ne inde ordo regularis vilescat et devotio hominum retardetur.

CAP. LXXXVIII. — *Ut nullus extraneus in domo retineatur*

Statuimus, ut nemini ab octodiebus ultra, victus in domo vel extra domum exhibeatur: absque voluntate et consensu præceptoris et capituli. Ad matutinum vero omnes surgant, quando alii religiosi de Urbe surrexerint.

CAP. LXXXIX. — *De visitatore domus.*

Quoniam domus ipsa Sancti Spiritus de bonis Romanæ Ecclesiæ dotata est, decrevimus ut semper a domino papa cardinalis petatur, qui ejusdem domus visitator sit et protector.

CAP. XC. — *De his, qui superbiunt pro bonis.*

Si quis propter bona, quæ Deus per eum fecit in domo Sancti Spiritus fortasse elatus, communem fratrum vitam renuerit observare, et eam duxerit segregatam quasi sufficienter bene fuerit operatus, et quod, suis meritis exigentibus, deceat ipsum mensa rectorio, et dormitorio, et singulis aliis specialibus præpotiri, acriter puniatur, adjunctis septem diebus in pane et aqua sedens in terra sine mappula. Quia taliter se habentem, hypocritam credimus, et pomposum, et quod bona, quæ egit, non pro animæ suæ salute fecerit, sed ad quamdam inanem gloriam, aut ad tempus serviens, in tempore requiescere meditans, morem secutus illius, de quo dicitur in Evangelio: *Anima mea, habes multa bona reposita in annos plurimos, requiesce, comede, et sibe (Luc. XII).*

CAP. XCI. — *De his qui transeunt alicubi, quam ubi præceptor mittit.*

Præcipue hoc vitium radicibus amputandum est de ordine nostro ne quis præsumat transire de loco ad locum sine jussione magistri, quod si fecerit secundum arbitrium magistri puniatur. Nec præsumat quisquam referre foris, quæcumque viderit, aut audierit in capitulo, quia plurima destructio est: quod si quis præsumpserit, septem diebus pœniteat, et quarta et sexta feria in pane et aqua jejundet.

CAP. XCII. — *Ut nullus aliquid inhonestum de domo dicat.*

Nullus autem aliquid inhonestum de domo, vel de fratre suo alicui extra domum revelare præsumat, nisi domino papæ, vel fratribus ejus, seu visitori. Quod si de illo aliquid compertum est, habitum amittat; si autem amplius id fecerit, cum magistri consilio acriter puniatur.

CAP. XCIII. — *De vicario magistri eligendo.*

Magister ordinis nostri si habuerit quoquam eundi necessitatem, convocet congregationem ipse, et dicat, quo iturus est, et de fratribus eligatur unus a magistro et a capitulo, qui usque ad reditum suum regat domum. Ipse vero qui eligitur, non sit multum edax, non elatus, non turbulentus, non injuriosus, non tardus, non prodigus; sed timens Deum, animam suam custodiât, sitque memor verbi Apostolici: *Qui bene administraverit, gradum bonum sibi acquirit (I Tim. III).* Infirmorum, infantium, hospitem, et pauperum cum omni sollicitudine curam gerat: sciens sine dubio, quia pro his omnibus in die judicii rationem est redditurus. Et si quis ex eis, aliqua inflatus superbia, repertus fuerit reprehensibilis, correctus semel, et iterum, atque tertio, si se emendare noluerit, deponatur, et alter in loco ejus, qui dignus sit, succedat.

CAP. XCIV. — *Ut nullus habitum dimittat.*

Si quis habitum spontanea voluntate dimiserit sine consilio capituli, absque certa pœna non recipiatur, et disciplina: scilicet secunda, et quarta et sexta feria. Vel si jejunium ante tempus solverit, vel se a communi mensa subtraxerit, absque licen-

tia præceptoris; vel qui biberit usque ad ebrietatem, septem diebus pœniteat, et quarta et sexta feria sit in pane et aqua. Postea a præceptore corripiatur, et si in ebrietate sua perseverare voluerit, et noluerit emendare, ad domum mittatur, in qua vini abundantia non existat, ne inebriari valeat.

CAP. XCV. — *De balivis domus.*

Volumus, ut omnes balivæ domus distribuantur de voluntate præceptoris, et totius capituli stabiliantur et auferantur. Et si quis fratrum vel sororum contra consilium ire tentaverit: vel cum indignatione a mensa surrexerit, quatuordecim diebus pœniteat.

CAP. XCVI. — *De comminationibus et indulgentiis.*

Nullus fratrum alteri faciat comminari nec etiam preces pro se procuret offerri, ut balivam habeat, vel retineat, vel aliquid indulgeatur sibi contra regularia instituta. Qui contra hæc fecerit, ab omni fratrum societate projiciatur.

CAP. XCVII. — *Ut eidem Regulæ sorores subjaceant.*

Quidquid in Regula constitutum est, de fratribus et sororibus intelligitur, ut eidem Regulæ subjaceant, quia indignum satis videretur, si in domo Sancti Spiritus acceptio vel correctio fratrum vel sororum duobus modis fieret; unde ordinatum est, ut sicut sub una Regula vivimus, ita sub eisdem judiciis Regulæ subjecti esse debemus.

CAP. XCVIII. — *De his qui sine jussione præceptoris junguntur excommunicato vel inobedienti.*

Si quis frater vel soror præsumpserit sine jussione præceptoris, vel qui vices suas gerit, fratribus vel sororibus excommunicatis, vel inobedientibus se jungere, aut loqui eum eo, vel mandatum eis dirigere, similem patiatur excommunicationis pœnam vel vindictam.

CAP. XCIX. — *De fratre inobediente.*

Si præceptor fratri præceperit, ut aliquam domum Sancti Spiritus, vel aliquod negotium domus faciat, et ipse facere noluerit, sit in septena; si secundo renuerit, similiter sit; si vero per obedientiam præceperit, et obedire ille frater noluerit, habitum, et balivam, quam habuerit, amittat. Si quarto per obedientiam præceperit, sit in carentia, et in carcere ponatur, comedens panem et aquam. Si vero misericordiam petierit: habitus sibi reddatur, et ad domum aliam mittatur.

CAP. C. — *De fratre in villa jacente.*

Frater si in villa jacere præsumpserit, levitate corporis sui, sive timore magistri, vel quoquo modo, et domus propinqua fuerit, et in ea jacere noluerit, habitum amittat. Et si a domo recesserit, et postea reversus fuerit, et misericordiam petierit, recipiatur, et quantum temporis foris exstitit, tantum in loco extraneo permanebit. Termino expleto, magister cum fratribus habitum sibi reddant; et si eis videbitur expedire, per quadraginta dies pœniteat, et quarta et sexta feria in pane et aqua jejundet.

CAP. CI. — *De fratre fallente.*

Frater si monetam in villa, aut manticam, aut bisaccias suas commendaverit, et magister de pecunia, et rebus aliis inquisierit: et ille pannos suos in villa commendasse dixerit, per quadraginta dies pœniteat. Si vero pecuniam, et bisaccias suas in villa commendasse negaverit, et postea bisacciæ inventæ fuerint, furti iudicio condemnetur; in dispositione tamen magistri ponatur.

CAP. CII. — *De fratre fugiente.*

Frater si monetam in domo, vel in hospitali acceperit, vel aliquid aliud, et ad sæcularia fugerit, et pecuniam illam vivendo luxuriose, vel aliter dissipaverit, et postea ad emendationem venerit, in providentia magistri fratrum ponatur, si fuerit recipiendus. Et si eum receperint, habitum ei reddere debent, et quadraginta dies pœniteat.

CAP. CIII. — *De fratre superbo et irreligioso.*

Frater si rem hospitalis, vel domus comitibus, baronibus, et sæcularibus quibuslibet mutuaverit, vel plegariam fecerit, vel sub pignore pro aliquo sæculari rem hospitalis posuerit, habitum amittat, et a domo projiciatur. Si frater noviter sit receptus, a magistro per habitum conjuretur, si non a fratribus præceptum istud audivit; si autem se non audisse dixerit, per quadraginta dies pœniteat.

CAP. CIV. — *De fratribus post completorium rixantibus.*

Fratres, si post completorium rixati fuerint, vel in dormitorio verba otiosa inter se dixerint, primo debent corripri; si secundo cessare noluerint, septenæ iudicio puniantur; si tertio iniquis sermonibus litigaverint, videlicet manutinentes reges et principes, puniantur per quadraginta dies. Nam solent hæ invidiæ frequenter destructionem generare, unde tanquam ruina domus, debet a fratribus evitari. Inde Apostolus: *Corrumpunt enim bonos mores colloquia mala* (I Cor. xv).

CAP. CV. — *De capitulo in Pentecosten.*

Ad capitulum venientes domus, in qua debet teneri, mundetur. Fratres in ea coadunentur, et prior ecclesiæ cum processione clericorum diacono revestito, et subdiacono, ad capitulum veniant, et incipiant: Veni creator Spiritus, ter flectentes genua cum fratribus, et tertia vice cantato versu Veni Creator: cantetur totus hymnus. Quo finito, diaconus Evangelium legat: Cum venerit Filius ho-

minis in sede majestatis suæ. Evangelio dicto, processio ad ecclesiam redeat, fratribus in capitulo remanentibus. Tunc prior, aut frater alius, vel aliquis alius sermonem faciat. Sermone dicto, magister fratribus institutiones et Regulam S. Spiritus ostendat; eleemosynas postea vivorum et defunctorum, quas secum detulerunt, requirat; deinde fratribus jubeat, ut unusquisque balivam suam reddat. His peractis, proprium a fratribus exigat: postea domorum continentiam, et balivarum, a fratribus inquirat; si habent animalia, debitum, aut victualia; et si sint omnia prospera et taliter poterit cognoscere, quis deterius aut melius tractaverit domum, aut officium sive balivam sibi commissam. Et si magister de aliquo fratre voluerit clamorem facere, vel aliquis frater adversus fratrem, fratres audiant clamorem, similiter et responsionem. Clamoribus auditis, fratres juxta clamorem justum iudicium judicent; et reus, qui per testes probatus fuerit, secundum tenorem Regulæ adimpleat justitiam domus. His dictis, magister cum quibusdam fratribus eligat hospitalarium, priorem in ecclesia, camerarium in domo, et thesaurarium sive de illis, qui ante fuerant, sive de aliis, qui præcepta domus, et negotia fideliter possint adimplere. His itaque electis, ad capitulum redeant, magister et capitulum dicant, et magister eis balivas assignet, osculum pacis tribuens. Similiter præceptores discreti sint in cæteris domibus ordinati. Iterum magister si de aliquo facto vel domus negotio fratrum consilium interrogaverit, fratres prout melius poterunt consilium præbeant: omnes autem esgardi, et electiones in providentia magistri et ejus discretionem ponantur.

Capitulo expleto, prior ecclesiæ pro pace preces, pro domino papa, pro regibus, pro fratribus, pro benefactoribus nostris, etc. cum orationibus dicat. Orationibus dictis, fratres magistrum osculantes, et inter se osculum pacis dantes: ad balivas suas cito remeantes, animalia et res domus, quæ intus et foris sunt, bene custodiant; vineas fodere, terras excolere, et seminare faciant, nam qui defecerit in semine, non gaudebit in messe. Si fortiter laboraverint, ea quæ necessaria fuerint, sufficienter habebunt. Ipse Dominus tribuat omnibus fratribus et sororibus, qui per omnia vivit, et regnat, etc.

Fratribus ejusdem ordinis B. Cyrillus generalis præceptor.

Vivendi Regulam, veteribus a Patribus nobis traditam vidistis, dilectissimi fratres. Quam quisque nostrum non precario, clam, aut vi, professus est. Suapte enim sponte nos ipsos obtulimus, et sancto Dei Spiritui, beatæ Virgini et dominis infirmis tradidimus, ut perpetui essemus eorum servi. Castitatem, paupertatem, obedientiam, et humilem patientiam actu libero, nemine cogente, jureju-

rando, solemniter voto, sumus polliciti. Ad quorum observationem nedum ex Regula ipsa, et veterum Patrum institutis, sed observantia mandatorum Dei, et Domini nostri Jesu Christi exemplo, ante emissam professionem tenebamur, et modo magis atque magis tenemur. Etenim ea omnia ipse Deus noster fecit, et docuit, ut nos ejus actione instrueremur.

Castitatem, quam cum Dei adjutorio servare promisimus, nos ipse Dei Filius servare præcepit, et docuit, matrem castam, et virginem sibi elegit; virgo ipse permansit, et virginum Sponsus dici voluit, nec baptizari nisi a virgine, nec matrem nisi virgini commendare sibi placuit. Visus supra montem Sion est Agnus, et vox citharizantium ante sedem Dei audita est, neque poterant dicere canticum nisi *empti de terra, et qui cum mulieribus non sunt coinquinati; qui Agnum sequebantur, quocunque ibat* (Apoc. XIV). Hæc et similia castitatem servantibus a Domino proponuntur.

Paupertatem etiam ipse Dominus noster est amplexus. Etenim, dum nascitur, in præsepe reclinatur: dum vivit, locum, in quo reclinet caput, non habet: dum moritur, nudus cruci affigitur. Non habet, unde vectigal solvat: fatigatus ex itinere aquam a muliere sibi dari petit. Pauperes sibi socios assumpsit; pauperibus beatitudinem promittit. Paupertatem itaque libenti animo sectemur, fratres, nam Domino relictus est pauper, et nobis orphanis erit adjutor.

Humilitatem quoque ipse Dominus servando, servandam nobis ostendit. Ex Nazareth, humili Galilææ vico nascitur; ex matre humili, cujus Dominus humilitatem respexerat: humiles dilexit, cum humilibus est versatus, humilitatem docuit. *Discite a me, inquit, quia mitis sum et humilis* (Matth. XI). Ad quam factis ostendendam Jerusalem iturus, non equum sed asinum ascendit; discipulorum pedes lavat, et in humilitatis actu inclinato capite decedit. Ejus itaque documenta imitemur, quia suscipit orationem humilium (Psal. CI), et humilia respicit, et alta a longe cognoscit (Psal. CXXXVII), et humilium semper ei placuit deprecatio, ut nos in tempore tribulationis exaudiat.

Patientiam et mansuetudinem docuit, cum a Judæis verbis et factis injurias patienter sustinuit: nunc ipsum Samaritanum, dæmonium habentem, nunc in Belzebug expellentem dæmones, nunc blasphemum, nunc cum peccatoribus manducantem appellando, aliisque verborum contumeliis afficiebant; factis insuper, ejecerunt eum extra civitatem, sustulerunt lapides, ut in eum jacerent; captum et ligatum, seductorem appellant; principes eum illudunt; unus ministrorum dat alapam, nunc alba, nunc purpurea veste indutum ostendunt: flagellis cædunt; præponunt ei latronem Barabbam: morte tandem turpissima eum damnant; nec propterea a patientia et mansuetudine recedit; proditorem amicum nominans, pro persecutoribus exorans, et cum malediceretur, non maledicebat, cum patèretur, non comminabatur (I Petr. II). Nos itaque ipsius Domini nostri exemplum imitantes non malum pro malo inter nos, nec maledictum pro maledicto redentes, vincamus in bono malum. Et injuriis affecti recurramus ad Dominum, qui facit misericordiam

A et *judicium omnibus injuriam patientibus* (Psal. CXLV), et fratribus nostris dimittamus ut nostra Dominus nobis dimittat.

Obedientiam insuper, majoribus ipse Dominus exhibendam præcipit, prout ipsi Patri, et parentibus exhibuit; et descendit cum eis et venit Nazareth, et erat subditus illis (Luc II); cibumque dicebat esse suum, voluntatem ejus, qui eum miserat perficere (Joan. IV), et voluntatem non suam, sed Patris quærere (Matth. XII): et humilians seipsum factus obediens (Philipp. II), non mea, inquit, voluntas, sed tua fiat (Luc. XXII). Discere atque debemus exinde postquam solemniter voto nos Deo tradidimus, velle, et nolle, apud nos non remansisse, sed apud eos, qui nobis præsent; caveamusque, ne per inobedientiam incidamus in sententiam illam: *Quia vocavi et renuistis, extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret; ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo, cum vobis, quod timebatis, ad venerit* (Prov. I).

Paupertas, patientia, obedientia, mansuetudo, et his similia, militiæ nostræ fructus sunt, quos assecuti sunt Christi servi. *Esurimus et sitimus, dicebat Paulus, et nudi sumus, et colaphis cædimur, et instabiles sumus, et laboramus operantes manibus nostris; maledicimur et benedicimus, persecutionem patimur, et sustinemus; blasphemamur, et obsecramus, tanquam purgamenta mundi facti sumus* (I Cor. IV).oportet ergo per patientiam currere ad propositum nobis certamen, inspicientes in auctorem fidei Jesum. Qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta. Ea itaque omnia, ut scimus, fratres, nemine cogente, solemniter voto Deo spondimus, et ad aratrum manum missimus. Si quis nostrum aspiceret retro voluerit, regno Dei non erit aptus. Minime putandum est ex eo, quod castitatem et obedientiam voverimus, susceperimusque alia regularia vota, nos beatam vitam posse consequi; si virtutibus mandatorum Dei juncta non fuerint. Quorum quidem mandatorum finis charitas est, ordinis et religionis nostræ præcipuum fundamentum: in ea igitur nostra omnia stant opera, in ea firmati, in ea crescimus; mater est optima, fovet infirmos, exercet profectos, arguit inquietos, diversis diversa denigne exhibens; et ut filios omnes diligit. Est enim dum arguit, mitis; cum blanditur, simplex: pie sævit, sine dolore mulcet, patienter irascitur, humiliter indignatur, adversa tolerat, prospera temperat, omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Ipsam si amplectamur, fratres, nutriet inter nos concordiam, servabit unionem, ac in Spiritu sancto congregati, Deus pacis, et consolationis erit nobiscum, qui sit benedictus in sæcula, Amen.

Sequitur modo Regula S. P. Augustini, quam etiam profitentur, nempe:

Ante omnia, fratres charissimi, diligatur Deus, etc.